

บทที่ 1

บทนำ



ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจัยสำคัญที่จะพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม คือ กำลังคน ทุกประเทศจึงต้องปรับปรุงกำลังคนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และกำลังคนจะมีความสามารถพัฒนาประเทศได้ดีเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาและการฝึกอบรมให้มีปริมาณและคุณภาพเพียงพอกับการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาระดับที่ 3 (Tertiary Education) คือเป็นระดับที่สัดหลังจากมัธยมศึกษา (Post-Secondary Education)¹ แผนการศึกษาแห่งชาติได้ระบุไว้ว่า

การศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความเจริญงอกงามทางสติปัญญาและความคิด มุ่งสร้างสรรค์กำลังคนในระดับวิชาชีพชั้นสูง เพื่อพัฒนาประเทศ และมุ่งพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำเนินชีวิตอันมีคุณค่าแก่บุคคล สังคมและประเทศชาติ²

และรายงานของคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา ก็ได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยเน้นที่จะสร้างสรรค์กำลังคนในระดับวิชาชีพชั้นสูง เพื่อพัฒนาสังคม พัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีความงอกงามทางสติปัญญา และมีความสมบูรณ์ด้วยคุณธรรม และจริยธรรมให้สามารถ

¹ ฐิติธรรมาภรณ์ คีรีคำ, หลักสูตรอุดมศึกษา (พระนคร: วัดนาพานิช), หน้า 1.

² สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 (พระนคร: สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ), หน้า 7.

ดำเนินชีวิตอันมีคุณค่าแก่บุคคลและสังคม¹ ความพยายามทางการศึกษา คือ พยายามที่จะสร้างคน ให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ตามแบบอย่าง² ที่สังคมต้องการ

ความมุ่งหมายอันสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น สิ่งกล่าวได้ว่าได้ มุ่งพัฒนาคนให้มีความรู้ มีความงอกงามทางสติปัญญา สามารถคิดวินิจฉัยสภาพการณ์และปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม พร้อมทั้งจะออกไปรับใช้สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งใน ด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง แต่การพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน นอกจากจะต้องอาศัย กำลังคนที่มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการแล้ว ยังต้องอาศัยประชากรที่มีสุขภาพอนามัยดี ซึ่งจะประกอบกิจการงานให้เป็ผลสำเร็จ หากประชากรมีร่างกายอ่อนแอ มีโรคภัยไข้เจ็บ ก็ย่อม จะขาดความสามารถที่จะประกอบอาชีพอันเป็นผลกระทบต่อเศรษฐกิจของครอบครัวและประเทศชาติ

ปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่กำลังประสบกับปัญหาสารพัดหลาย ๆ ด้าน เป็นต้นว่า สภาพความเสื่อมโทรมทางด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อม ปัญหาการขาดอาหารอันเป็นสาเหตุให้เกิด เป็นโรคต่าง ๆ ได้ง่าย ขณะที่อัตราการตายของประชากร (Crude Deaths Rate) 9 : 1000 อัตราตายของเด็กอ่อน (Infant Mortality Rate) 44 - 49 : 1000 ถ้าคิดจากเด็กที่มี อายุต่ำกว่า 5 ปี มีอัตราตายถึงร้อยละ 35 ของการตายทั้งหมด และโรคที่พบว่าเป็นสาเหตุของ การตายสูงคือ โรคทางเดินหายใจ (Respiratory Infections) และโรคทางเดินอาหาร (Gastro Enteritis) ปัญหาขาดสารอาหารเช่นในชนบทจะพบว่ามีหญิงที่อยู่ในระยะตั้งครรภ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ รายงานของคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา, การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม (พระนคร: ศูนย์การทหารราบ, 2518, หน้า 197.

² โฟทรี สีนลาร์ตัน, "ปรัชญาและจุดมุ่งหมายของการอุดมศึกษา" คู่มืออาจารย์ ด้านการเรียนการสอน (หน่วยพัฒนาอาจารย์ ด้านการเรียนการสอน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สิงหาคม 2520), หน้า 7.

เป็นโรคขาดสารอาหาร มีอาการของโรคโลหิตจางถึงร้อยละ 30 และเด็กอายุ 6 เดือน ถึง 6 ปี เป็นโรคขาดสารอาหารถึงร้อยละ 65¹ กำลังคนทางด้านสาธารณสุขจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการให้บริการทางด้านสุขภาพ ทั้งในด้านการป้องกัน การรักษา การพยาบาล การส่งเสริมและการฟื้นฟูสุขภาพ เพื่อจะทำให้ประชากรมีคุณภาพคือมีร่างกายที่แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และสุขภาพจิตดี มีอายุยืนนานสามารถใช้เวลาว่างและสติปัญญาประกอบอาชีพให้เป็นผลประโยชน์ต่อประเทศชาติเป็นส่วนรวม การที่ประชากรมีสุขภาพเสื่อมโทรมนั้น นับเป็นการสูญเสียปัจจัยในการพัฒนาประเทศทุกวิถีทาง

ประเทศได้เล็งเห็นความสำคัญ ในการให้บริการทางด้านสุขภาพแก่ประชาชน จึงได้ผลิตกำลังคนทางด้านสาธารณสุขระดับอุดมศึกษาออกมาหลายสาขาวิชาชีพ เป็นต้นว่า แพทย์ พยาบาล เภสัชกร ทันตแพทย์ เทคนิคการแพทย์ นักสุขภาพภิบาล นักโภชนาการ นักผู้ศึกษา และสาขาอื่น ๆ พยาบาลเป็นบุคคลประเภทหนึ่งที่ต้องมีบทบาทสำคัญต่อการแก้ปัญหาสาธารณสุข ตลอดจนพิทักษ์รักษาสุขภาพอนามัยของประชาชาติ ทั้งนี้ไม่จำกัดอยู่แต่เฉพาะในอดีตหรือปัจจุบันเท่านั้น แต่จะทวีความสำคัญมากขึ้น มีบทบาทกว้างขวางขึ้น ในการแก้ปัญหาสาธารณสุขในอนาคต² เพราะการบริการพยาบาล เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ประชาชนมีความกินดีอยู่ดี มีพละนาบสมบูรณ์ แข็งแรง เป็นกำลังสำคัญในการเพิ่มผลผลิตของชาติให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางไว้³

¹World Health Organization, WHO Information System Development Country Profile-Thailand (Royal Thai Government/WHO Co-ordinating Committee Member, 1 October 1977), p.23.

²อมร นนทสูตร, "พยาบาลกับการพัฒนาสาธารณสุข," ประมวลการประชุมพยาบาลแห่งชาติ ครั้งที่ 5 .(พระนคร: ไทยเชมม, 2519), หน้า 21.

³สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการสำรวจผลภาวะการศึกษาพยาบาล (พระนคร: สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ, 2513), หน้า 3.

ความต้องการกำลังคนสาขาวิชาชีพพยาบาลมีมากขึ้นตามลำดับ ตามแนวนโยบายและ
 แนวทางการพัฒนาสาธารณสุขในแผนพัฒนาฉบับที่ 4 (2520 - 2524) ได้ระบุว่าต้องเพิ่ม
 จำนวนและสมรรถภาพเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประเภทต่าง ๆ โดยปรับปรุงวิธีและขยายการผลิต
 อบรมฟื้นฟูสมรรถภาพกำลังคนที่มีอยู่แล้ว วางมาตรการการกระจายและใช้กำลังคนให้เหมาะสม
 ปรับปรุงและขยายบริการด้านการศึกษาพยาบาลให้สามารถตอบสนองความต้องการที่เพิ่มมากขึ้น¹
 จึงกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษาวิชาการพยาบาลควรจะได้มีการปรับปรุงขยายทั้งทางด้านปริมาณ
 และคุณภาพ ในด้านปริมาณนั้นถึงแม้ว่าประเทศ ได้พยายามเพิ่มจำนวนการผลิตให้มากขึ้นแล้ว
 ก็ตาม แต่ยังไม่สนองความต้องการกำลังคนได้เพียงพอ ตามแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 4 มีความ
 ต้องการพยาบาลปีละ 1,829 คน แต่กระทรวงสาธารณสุขผลิตได้เพียงปีละประมาณ 550 คน²
 ดัง เช่นในปี พ.ศ. 2521 เมื่อได้รวบรวมสถิติการผลิตพยาบาลขึ้นพื้นฐานพบว่า วิทยาลัยพยาบาล
 10 แห่ง ของกระทรวงสาธารณสุขผลิตได้เพียง 461 คน และจากกระทรวงอื่น ๆ รวมทั้ง
 ทบวงมหาวิทยาลัย และองค์การต่าง ๆ ผลิตได้ 854 คน เมื่อรวบรวมแล้วพบว่าการผลิตพยาบาล
 ขึ้นพื้นฐาน รวมจำนวนได้เพียง 1,315 คน³ นอกจากจะผลิตได้จำนวนน้อยแล้ว ยังพบอีกว่า
 เรายังต้องสูญเสียกำลังคนไปในหลาย ๆ ทาง ดังเช่น พยาบาลที่สำเร็จออกมานั้นได้เดินทางออก
 นอกประเทศเป็นจำนวนมาก เมื่อเปรียบเทียบกับผลิตได้ เมื่อได้รวบรวมสถิติในรอบ 12 ปี คือ
 ในปี พ.ศ. 2508 ถึง 2519 มีจำนวนพยาบาลเดินทางออกนอกประเทศถึง 4,254 คน ใน

¹ กระทรวงสาธารณสุข, โครงการพัฒนาสาธารณสุขตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและ
 สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524), อัดสำเนา.

² ผกา ศิริยุตศุทธ, "แผนการศึกษาพยาบาลของกองงานวิทยาลัยพยาบาล," ประมวล
 การประชุมพยาบาลแห่งยวติครั้งที่ 5 (พระนคร: ไทยเชชม, 2519), หน้า 119-120.

³ กระทรวงสาธารณสุข, ข้อเสนอแนะและผลสัมมนา เรื่อง ประเด็นสำคัญในการกำหนด
 นโยบายพัฒนาการสาธารณสุขและวางแผนกำลังคนระยะยาว 1-2 พฤษภาคม 2522
 (กรุงเทพมหานคร: สามเจริญพาณิชย์), หน้า 72, 76.

จำนวนนี้อาจจะไปศึกษาดูงานและธุรกิจอื่น ๆ ซึ่งเป็นการสูญเสียพลังในระยะสั้นเพราะใช้เวลาอยู่ในต่างประเทศไม่นานนัก ส่วนการไปประกอบอาชีพในต่างประเทศนั้น ถึงแม้ว่าบางส่วนที่ไปอยู่มีใช่เป็นการถาวร แต่ต้องใช้เวลาอยู่ในต่างประเศค่านานนับปี ทำให้เกิดการสูญเสียพลังในระยะยาว ขณะนี้ประเทศมีจำนวนพยาบาลที่ขึ้นทะเบียนประกอบโรคศิลปะตั้งแต่เริ่มต้นจนถึง พ.ศ. 2519 นั้น มีจำนวนเพียง 27,898 คน¹ ในจำนวนนี้ตามความเป็นจริงแล้ว ผู้ขึ้นทะเบียนประกอบโรคศิลปะบางส่วนได้ปลดเกษียณอายุไปแล้ว บางส่วนอาจจะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น ๆ หรือไม่ได้ประกอบอาชีพ จากรายงานสถิติ ของกระทรวงสาธารณสุขในปี พ.ศ. 2520 พบว่ามีพยาบาลที่ปฏิบัติงานรวมทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 15,208 คน ทั้งนี้ได้รวมถึงพยาบาลที่ปฏิบัติงานในส่วนราชการและเอกชน ในจำนวนนี้พบว่าพยาบาลที่ปฏิบัติงานอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครมีจำนวน 8,033 คน คิดเป็นอัตราส่วนพยาบาล 1 คนต่อประชากร 565 คน ในส่วนภูมิภาคมีพยาบาลเพียง 7,175 คน คิดเป็นอัตราส่วนพยาบาล 1 คน ต่อประชากรถึง 5,488 คน² สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้เป็นที่ยืนยันให้เห็นว่า การผลิตพยาบาลระดับวิชาชีพยังไม่เพียงพอ นอกจากประเทศจะมีความต้องการทางด้านปริมาณแล้ว สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงคือคุณภาพของผู้ประกอบอาชีพพยาบาล

ความต้องการของประเทศคือพยาบาลที่มีคุณภาพ มีความสามารถให้บริการพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากคำขวัญของปลัดกระทรวงสาธารณสุขได้ระบุไว้ตอนหนึ่งว่า

¹ กองการพยาบาล, รายงานการศึกษาจำนวนพยาบาลเดินทางไปต่างประเทศฉบับที่ 3 (กองการพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข 2515-2519), หน้า 1 - 2.

² กระทรวงสาธารณสุข, ข้อเสนอแนะและผลสัมมนา เรื่อง ประเด็นสำคัญในการกำหนดนโยบายพัฒนาสาธารณสุขและวางแผนกำลังคนระยะยาว, หน้า 11.

ปัจจุบันความต้องการพยาบาลของประเทศไทยกำลังมีเพิ่มมากขึ้นทุกที ประชาชนมีความต้องการด้านการแพทย์แผนปัจจุบันเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากมาย อาชีพพยาบาลจึงเป็นอาชีพที่รัฐจำเป็นต้องส่งเสริมอาชีพหนึ่ง และควรจะได้รับการสนับสนุนให้ดีขึ้นทั้งในด้านปริมาณ และคุณภาพ¹

มาเกรธ ครูส์ (Margrethe Kruse) ได้กล่าวเห็นว่า

เราทำอะไรบ้างเกี่ยวกับอนาคตของสังคมของโลก อาจไม่รู้มากนัก เราพอจะรู้ว่าเราอยู่ในโลกแห่งการผันแปร และเรารู้ว่าตราบไตที่ยังมีการเกิด ตราบไตที่ยังมีการเจ็บป่วย มีความทุกข์ทรมาน ความเจ็บปวดและภัยพิบัติ ตราบไตที่มนุษย์จะต้องประสบกับความตาย ตราบนั้นยังมีความจำเป็นที่จะต้องพยาบาล²

แต่การพยาบาลที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพสูงนั้น จำเป็นต้อง อาศัยองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องมีพื้นฐานความรู้ทางการพยาบาลที่จะนำไปสู่การปฏิบัติงานได้อย่างดี ต้องมีการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ทางการแพทย์ที่มีการเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทันกับสภาพความต้องการของสังคม ดังนั้นพยาบาลจึงต้องเป็นผู้ที่ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การศึกษาและการฝึกอบรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้พยาบาลได้เกิดทักษะในการให้บริการพยาบาลแก่ ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาต่อเนื่องจึงมีความสำคัญ แผนการศึกษาแห่งชาติก็ได้ระบุไว้ในหมวดความมุ่งหมายของการศึกษาว่า "ตามนัยแห่งแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ การศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่อง

¹ โทมัส เพ็งศรีทอง, ประมวลการประชุมพยาบาลแห่งชาติ ครั้งที่ 4 (สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย และกระทรวงสาธารณสุข, 30 ตุลาคม - 3 พฤศจิกายน 2515), หน้า 3.

² Margrethe Kruse, "The Roles of I.C.N. in the Changing World," เรื่องเดียวกัน, หน้า 37.

กันตลอดชีวิต เพื่อมุ่งสร้างเสริมคุณภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์แก่สังคม..."¹ และได้ระบุแนวนโยบายการศึกษาของรัฐไว้ตอนหนึ่งกล่าวว่า "รัฐพึงเร่งรัดและสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียนในลักษณะต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลได้มีโอกาสได้รับการศึกษาตลอดชีวิต..."² สิงกล่าวไว้ว่าการศึกษาต่อเนื่องมีความจำเป็นในการพัฒนาความรู้ความสามารถที่จะส่งผลถึงการปฏิบัติงานเพื่อให้บริการประชาชนได้อย่างเหมาะสมกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม

คุณภาพของการบริการพยาบาลขึ้นอยู่กับความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ การพยาบาลจึงต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา³ ICN Code ได้กล่าวเน้นว่า "หน้าที่ของพยาบาลในการปฏิบัติงานนั้น พยาบาลจะต้องเพิ่มพูนความรู้และความสามารถในด้าน การพยาบาลอยู่เสมอ และต้องช่วยกันดำรงไว้ซึ่งมาตรฐานของการพยาบาลให้มีคุณภาพสูง เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เป็นจริง"⁴ ทั้งนี้ ละม่อม ศรีสันทราพันธ์ ได้ระบุไว้ว่า "คุณภาพของการพยาบาลในประเทศไทย จะก้าวหน้าได้มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับพยาบาลแต่ละคน และทุกคนที่จะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นพยาบาลที่มีสมรรถภาพในการปฏิบัติงานในการติดต่อกับประชาชน"⁵

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนการศึกษาแห่งชาติ, หน้า 2.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

³ Edyth L. Alexander, Nursing Administration in the Health Cares System (Saint Louis: The C.V. Mosby Company, 1972), p.168.

⁴ ICN Code for Nurses, วารสารพยาบาล ปีที่ 23 (มกราคม 2517); 1.

⁵ ละม่อม ศรีสันทราพันธ์, "การพยาบาลในประเทศไทย," วารสารการพยาบาล ฉลองครบรอบ 50 ปี สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร: ไทยศึกษา, 2520): 41-42.

คุณภาพการปฏิบัติงานของพยาบาลจะมีประสิทธิภาพสูงและสนองความต้องการของประเทศได้เพียงใดนั้น สิ่งขึ้นอยู่กับมาตรฐานการศึกษาและการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถให้ทันสมัยอยู่เสมอ การศึกษาพยาบาลจึงต้องมีการปรับปรุงให้สนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ละยุคสมัย ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อจะเป็นหลักประกันความปลอดภัยของชีวิตแก่สังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต การศึกษาหาความรู้ของพยาบาลซึ่งมิได้สิ้นสุดลงพร้อมกับการสำเร็จการศึกษาวิชาพยาบาลขั้นพื้นฐาน (Basic Nursing) จากสถานศึกษาเท่านั้น หากแต่ยังต้องศึกษาต่อไปอีกเรื่อย ๆ ตลอดชีวิต การศึกษาต่อเนื่องจึงมีความสำคัญสำหรับผู้ปฏิบัติหน้าที่พยาบาลทุกระดับ ซึ่งการศึกษาที่จะได้รับนั้นควรจะได้คำนึงถึงความต้องการที่จะนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน การบริหารและการศึกษาพยาบาล¹

การศึกษาต่อเนื่องหรือการเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการพยาบาลจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องจัดให้แก่พยาบาลที่ปฏิบัติหน้าที่² และให้ตำราไว้ในระดับมาตรฐานวิชาชีพ³ อันจะได้พึงรักษาไว้ซึ่งความรู้ความสามารถให้มีคุณภาพที่เหมาะสม เพื่อนำความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ได้ตามความต้องการของสังคม เพราะคุณภาพการให้บริการพยาบาลจะดีหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของผู้ให้บริการ

¹International Council of Nurses, "Continuing Education Should be part of all Education," ICN Bulletin No.3 (Tokyo: International Council of Nurses 16th Quadrennial Congress, May 1977).

²Popiel Elda S., Nursing and the Process of Continuing Education (London: C.V. Mosby Company, 1973), p.XVII

³M.Esther McClain and Shirley Hawhe Gagg, Scientific Principles in Nursing (Saint Louis: The C.V.Mosby Company, 1966), pp.6-7.

ประเทศไทยต้องการบุคลากรหลายประเภทและหลายระดับ พยาบาลระดับอนุปริญญา ผู้ช่วยพยาบาล ผดุงครรภ์ จะยังคงเป็นกำลังสำคัญของกำลังสาธารณสุขต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนชนบท ฉะนั้นการปรับปรุงหลักสูตรอนุปริญญาให้มีพื้นฐานการศึกษาที่จะทำให้ผู้สำเร็จการศึกษานั้นเรียนได้ต่อไปจนถึงระดับปริญญาตรี โดยมุ่งพัฒนาความรู้ความสามารถในการพยาบาลเฉพาะด้านและการเป็นผู้นำเป็นสำคัญ น่าจะเป็นแนวโน้มในการวางแผนการพยาบาลในอนาคต การวางแผนการศึกษาพยาบาล จึงมิได้สิ้นสุดแต่ระดับหนึ่งระดับใด แต่ควรจะได้มองงานทั้งหมดของการสาธารณสุข แล้ววางแผนการศึกษาแต่ละหลักสูตรให้มีความต่อเนื่องกัน เพื่อจะได้เป็นกำลังใจ แก่ผู้สำเร็จในระดับรองลงมาที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองให้เหมาะสมกับหน้าที่ได้ด้วย¹

ทั้งนี้เป้าหมายของการผลิตพยาบาล ตามโครงการพัฒนาบุคลากรสาธารณสุข (พ.ศ. 2520-2524) ได้เน้นถึงการปรับปรุงและขยายหลักสูตรวิชาพยาบาล อนามัย และผดุงครรภ์ ซึ่งเดิมมีระยะเวลาการศึกษา 3 ปี 6 เดือน ให้เพิ่มขึ้นเป็น 4 ปี เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ให้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในชนบท ทั้งนี้โดยให้มีการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทั้งด้านการรักษาพยาบาลและการอนามัยชุมชน ตามกฎของกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยระเบียบเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2518² ตามข้อมูลจากโครงการพัฒนาการสาธารณสุข ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 และผลการประชุมของคณะกรรมการประสานงานระหว่างกระทรวงสาธารณสุข และ

¹ กษาน จาติกวนิช, "การศึกษาศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี," รายงานผลการสัมมนาการศึกษาพยาบาลระหว่างมหาวิทยาลัย ครั้งที่ 1 ณ ล่วงคณิวาส คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (20-30 พฤษภาคม 2519), หน้า 5.

² ผกา ศรีผูกตคุธร, "แผนการศึกษาพยาบาลของกองงานวิทยาลัยพยาบาล, ประมวลการประชุมพยาบาลแห่งชาติ ครั้งที่ 5, หน้า 122.

มหาวิทยาลัยมหิดล ทำให้เห็นแนวโน้มของการศึกษาพยาบาลในอนาคตว่า จะต้องขยายบทบาทของพยาบาลในด้านการตรวจรักษาในชุมชนที่ขาดแคลนแพทย์ และแผนการขยายบริการสาธารณสุขไปสู่ประชาชนชนบท ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษาโดยเพิ่มวิชาทาง Primary Health Care และรวมวิชาตติยศรรักษ์เข้าไปในหลักสูตรเดียวกัน ฉะนั้นหลักสูตรพยาบาลชั้นพื้นฐานจึงต้องขยายออกเป็น 4 ปี หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรระดับปริญญาตรี หรือประกาศนียบัตรเทียบเท่าปริญญาตรี ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาต่อเนื่อง (Continuing Education) ในวิชาชีพพยาบาลมากขึ้น โดยการสัต์หลักสูตรต่าง ๆ เป็นต้นว่า สัต์หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สัต์หลักสูตรปริญญาตรีภาคลุ่มทบ มีโปรแกรมการศึกษาถึงขั้นปริญญาโททางการพยาบาล (Master Program) สัต์ระบบการศึกษาพยาบาลค่าลัศร์เป็นแบบบันไดอาชีพ (Career Ladder) สัต์วิธีการศึกษาต่อเนื่องถึงขั้นปริญญาตรี เป็นระบบเปิด (Open System) เพื่อเปิดโอกาสให้พยาบาลในต่างจังหวัดได้ศึกษาต่อให้กว้างขวางยิ่งขึ้น¹

สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัย และวิทยาลัยต่าง ๆ ย่อมตระหนักถึงภาระหน้าที่อันสำคัญที่จะพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ แก่นักศึกษาพยาบาล เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถในการประกอบวิชาชีพทั้งในปัจจุบันและอนาคต ขณะเดียวกันก็ได้จัดการศึกษาต่อ เนื่องให้กับพยาบาลที่กำลังปฏิบัติงานอยู่แล้ว ให้ได้พัฒนาความรู้ที่ทันสมัยอยู่เสมอ แม้จะได้มีการปรับปรุงวิธีการศึกษาให้ทันสมัยและ เจริญก้าวหน้าไปถึงขั้นมหาบัณฑิต เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของสังคม สัต์คล้องกับแนวนโยบายการสัต์การศึกษาของชาติ และตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตั้งกล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ยังคงพบว่าการปฏิบัติงานด้านพยาบาลยังมีปัญหาอยู่อีกมาก จากการประชุมพยาบาลแห่งประเทศไทยครั้งที่ 6 ได้ชี้ให้เห็นว่า คุณภาพของการปฏิบัติการพยาบาลยังไม่เป็นที่พอใจ สัต์กล่าวว่

¹ ริเชียร ทวีลาภ, "วิวัฒนาการศึกษาพยาบาลในประเทศไทย," วารสารพยาบาล: ฉลองครบรอบ 50 ปี สัต์คมพยาบาลแห่งประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร: ไทยพิทยา, 25 มิถุนายน 2520): 60-64.

พยาบาลปัจจุบันมีความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และพยาธิสภาพมากขึ้น มีเหตุผลผล รู้จักแก้ปัญหา มีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น รู้จักค้นคว้าหาความรู้ แต่มีความอดทนน้อย ไม่ค่อยเสียดสละต่อหน้าที่ ยังขาดประสิทธิภาพในการเก็บข้อมูล ยังขาดความสามารถในการนำความรู้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อผู้ป่วย การปฏิบัติงานของพยาบาลยังไม่แสดงให้เห็นว่ามีความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการตรวจพบทางห้องทดลองและปรากฏการณ์ทางพยาธิสภาพและสรีรภาพของผู้ป่วย¹

และจากรายงานการสัมมนาวิชาการของมหาวิทยาลัยมหิดล ได้กล่าวถึงปัญหาของพยาบาล ดังนี้

การวิเคราะห์ปัญหาความพร้อมของพยาบาลสำเร็จใหม่ ผลปรากฏดังนี้

1. มีปัญหาในการปรับตัว
2. ผู้ใช้บริการพยาบาลมีความคาดหวังสูง ต้องการพยาบาลที่มีทักษะสูง
3. ลักษณะการผลิตพยาบาลในปัจจุบัน เป็นไปในแนว "การศึกษาเพื่อการศึกษา" มากกว่าการศึกษา เพื่อการบริการพยาบาล

และจากการวิเคราะห์ความรู้ความสามารถและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของพยาบาลในปัจจุบัน พบว่า

1. ความรู้ความสามารถมีคุณภาพอยู่ใน เกณฑ์ระหว่างกลางและต่ำ
2. ความรับผิดชอบมีคุณภาพอยู่ใน เกณฑ์ระหว่างกลางและต่ำ
3. ทศนคติและค่านิยมมีคุณภาพอยู่ใน เกณฑ์ระหว่างกลางและต่ำ²

จากแนวความคิดและปัญหาต่าง ๆ ซึ่งสรุปได้ว่า การศึกษาต่อเนื่องมีความจำเป็นสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลทุกระดับ แต่การศึกษาดังกล่าวต่อเนื่องนั้น นอกจากจะต้องคำนึง

¹ วิเชียร ทวีลาภ, "สภาวะการศึกษาพยาบาลของประเทศไทยในปัจจุบัน," การประชุมพยาบาลแห่งชาติ ครั้งที่ 6 ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2-7 พฤศจิกายน 2522), เอกสารหมายเลข 18, หน้า 1.

² มหาวิทยาลัยมหิดล, "การพัฒนาการศึกษาอบรมและจัดบริการพยาบาล," สัมมนาวิชาการเรื่องการศึกษาพยาบาลตามความต้องการของสังคมไทย ณ ห้องประชุมจณฉินต์ โรงพยาบาลรามาริบัติ (27-29 พฤศจิกายน 2522), เอกสารหมายเลข 6, หน้า 5.

ถึงความต้องการของสังคมอันจะก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อสังคมและส่วนรวมแล้ว สิ่งที่ยังต้องคำนึงถึงคือตัวผู้เรียน เป็นสำคัญ¹ เพราะผู้เรียนจะเรียนได้ดีและนำไปปฏิบัติได้นั้น เมื่อเรียนในเนื้อหาที่ประสพการณ์ตรงกับความต้องการของผู้เรียน สิ่งน่าจะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์หาเหตุผลถึงความต้องการการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลต่าง ๆ อันจะได้นำมา เป็นข้อคิดในการที่จะได้นำไปประกอบการพิจารณาจัดการศึกษาต่อเนื่องอย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้ประกอบการวิชาชีพพยาบาลยังคงสภาพที่มีความสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามความต้องการของสังคม

โดยเฉพาะโรงพยาบาลศูนย์ 14 แห่ง ซึ่งเป็นสถานที่ที่ใช้ในการฝึกอบรมบุคลากรทางการแพทย์ และเจ้าหน้าที่ทางฝ่ายวิชาการ (Training Center) คุณภาพของพยาบาลในโรงพยาบาลศูนย์มีความสำคัญ เพราะการที่พยาบาลที่มีคุณภาพ ย่อมจะเป็นหลักประกันคุณภาพของการผลิตเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ อันจะเป็นกำลังของประเทศชาติต่อไปในอนาคต ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจและใคร่จะศึกษาถึงความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาล ซึ่งจะศึกษาถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์ สภาพะการศึกษานต่อเนื่องที่ได้รับ ความสนใจในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และสิ่งที่เน้นคือ รูปแบบความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาล อันก่อให้เกิดแนวความคิดในการจัดการศึกษาต่อเนื่องในอนาคต

ปัญหาการวิจัยครั้งนี้ จึงศึกษาความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์ในประเทศไทย โดยศึกษาลักษณะของปัญหาดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹Cooper Signe, Skott, Hornback May Shiga, "A Philosophy of Continuing Education," Continuing Nursing Education (New York: McGraw-Hill Book Company, 1973), pp.47-49.

1. พยาบาลที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ในโรงพยาบาลศูนย์ มีความคิดเห็น เกี่ยวกับการปฏิบัติงานอย่างไร
2. พยาบาลในโรงพยาบาลศูนย์ มีสภาวะการศึกษาต่อเนื่องอย่างไร
3. ความต้องการการศึกษาต่อเนื่องและความคิดเห็น เกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาลเมื่อจำแนกตามภูมิภาค ตามตำแหน่งหน้าที่ และกลุ่มพยาบาลที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความต้องการอย่างไร
4. พยาบาลที่ปฏิบัติงานอยู่ในแต่ละภูมิภาค แต่ละตำแหน่งหน้าที่ และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน มีความต้องการศึกษาต่อเนื่องและมีความคิดเห็น เกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาต่อเนื่องแตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพยาบาลในโรงพยาบาลศูนย์
2. ศึกษาสภาวะการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาล
3. ศึกษาความต้องการและรูปแบบความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาล
4. เปรียบเทียบความต้องการการศึกษาต่อเนื่อง และความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาล จำแนกตามภูมิภาค ตามตำแหน่งหน้าที่ และระยะเวลาการปฏิบัติงาน

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาถึงความต้องการและรูปแบบความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาลในโรงพยาบาลศูนย์ 14 แห่ง โดยมีสมมติฐานดังนี้

1. พยาบาลในโรงพยาบาลศูนย์แต่ละภูมิภาคมีความต้องการการศึกษาต่อเนื่องไม่แตกต่างกัน

2. พยาบาลที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานแตกต่างกัน มีความต้องการการศึกษาต่อเนื่องแตกต่างกัน

3. พยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความต้องการการศึกษาต่อเนื่องแตกต่างกัน

4. พยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์ แต่ละภูมิภาคมีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาต่อเนื่องไม่แตกต่างกัน

5. พยาบาลที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาต่อเนื่องแตกต่างกัน

6. พยาบาลที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาต่อเนื่องแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการศึกษาและวิจัยดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พยาบาลทุกระดับซึ่งกำลังปฏิบัติงานประจำอยู่ในโรงพยาบาลศูนย์ 14 แห่ง รวมจำนวนพยาบาล 1144 คน¹ (ทั้งนี้ไม่ได้รวมจำนวนผู้ที่กำลังศึกษาต่อในสถาบันการศึกษา 38 คน)

จากจำนวนนี้ได้ทำการศึกษาโดยใช้กลุ่มตัวอย่างประจำการะดับหัวหน้าพยาบาล และผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายพยาบาลทั้งหมด และพยาบาลในระดัอื่น ๆ คือ ผู้ตรวจการ หัวหน้าตึก และพยาบาลประจำการ ได้ลุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) ให้ได้กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 50 ของพยาบาลทุกระดับ

¹ คัดจากบัญชีรายชื่อข้าราชการ กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข, พฤศจิกายน 2523.

2. ใช้แบบสอบถามความต้องการการศึกษาต่อ เนื่องจากผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นเครื่องมือใช้ในการสำรวจเพื่อรวบรวมข้อมูล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์และเป็นข้อมูลแก่มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนและให้บริการการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาล จากข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

1. ได้ทราบถึงสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และสภาวะการศึกษาของพยาบาล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการนำมา เป็นข้อคิดเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรและการสอนในการจัดการศึกษาต่อเนื่องแก่พยาบาล
2. ผู้บริหารทุกระดับจะได้ทราบถึงความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาล อันอาจจะเป็นการส่งเสริมให้พยาบาลได้มีโอกาสศึกษาต่อเนื่อง
3. ได้ทราบถึงข้อเท็จจริง เกี่ยวกับความต้องการและรูปแบบความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาลอันอาจจะนำมา เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวางแผนการศึกษาต่อเนื่องตามความเหมาะสม เพื่อสนองความต้องการของสังคม และขณะเดียวกันก็จะสนองความต้องการของผู้เรียน

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ถือว่า

1. แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถวัดความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาลในโรงพยาบาลศูนย์ 14 แห่ง ได้
2. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ได้รับเลือก เพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้สามารถเป็นตัวแทนของประชากร และตอบสนองต่อข้อคำถามของแบบสอบถามตรงตามความต้องการและความคิดเห็นที่แท้จริงของผู้ตอบ

คำจำกัดความของการวิจัย

คำจำกัดความของคำที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ อาจจะมีความหมายแตกต่างไปจากที่ใช้โดยทั่วไป การให้ความหมายของคำบางคำที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

โรงพยาบาลศูนย์ หมายถึง โรงพยาบาลประจำจังหวัดที่ได้กำหนดไว้ให้เป็นโรงพยาบาลศูนย์ ในโครงการพัฒนาการสาธารณสุข ตามแผนพัฒนาการสาธารณสุข ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 4 ซึ่งจะเป็นศูนย์กลางการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์และเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการ (Training Centers)

การจำแนกภูมิภาคของโรงพยาบาลศูนย์ ได้จำแนกตามโครงการปรับปรุงโรงพยาบาลจังหวัดเป็นโรงพยาบาลศูนย์ ของกองโรงพยาบาลภูมิภาค-สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งแบ่งโรงพยาบาลศูนย์เป็น 4 ภาค คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้

ความต้องการการศึกษาต่อ หมายถึง ความปรารถนาในการที่จะปรับปรุงความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการพยาบาลเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน

พยาบาลวิชาชีพ หมายถึง เจ้าหน้าที่ผู้ประกอบอาชีพพยาบาล ซึ่งสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและอนามัย ในหลักสูตรประกาศนียบัตร อนุปริญญา ปริญญา และได้รับใบอนุญาตให้ประกอบโรคศิลปะ สาขาพยาบาลชั้นหนึ่ง จากกองการประกอบโรคศิลปะ กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งถือว่าเป็นพยาบาลระดับวิชาชีพ (Professional Nurses) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้อ้างถึงพยาบาลระดับวิชาชีพในตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ คือ หัวหน้าพยาบาล ผู้ตรวจการ หัวหน้าตึก และพยาบาลประจำการ

หัวหน้าพยาบาล หมายถึง หัวหน้าและผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายพยาบาล ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในระดับผู้บริหารทางแผนกพยาบาลของโรงพยาบาลศูนย์ จะรับผิดชอบในด้านการบริหารงานและศัลบริการทางด้านการศึกษาแก่พยาบาลทุกระดับ

ผู้ตรวจการ หมายถึง พยาบาลที่มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการนิเทศงานด้านบริหารและการให้บริการในหอผู้ป่วย

หัวหน้าตึก หรือหัวหน้าหอผู้ป่วย หมายถึง พยาบาลที่มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารงานและการให้บริการภายในหอผู้ป่วยหรือตึกใดตึกหนึ่งในโรงพยาบาลศูนย์

พยาบาลประจำการ หมายถึง พยาบาลที่มีตำแหน่งต่ำกว่าระดับหัวหน้าตึก มีหน้าที่ให้บริการพยาบาลแก่ผู้ป่วยและบุคคลทั่วไป การให้บริการนั้นจะรวมถึง การรักษาพยาบาล การบริการป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ การฟื้นฟูสุขภาพ และการบริการการล่อนทางด้านสุขภาพอนามัยให้กับประชาชนผู้มารับบริการ

กฤษฎีกาต่อเนื่อง (Continuing Education) หมายถึง การศึกษาหลังจากสำเร็จการศึกษาวิชาชีพพยาบาลขั้นพื้นฐาน (Basic Nursing) เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถทางการพยาบาลให้ทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งการศึกษาต่อเนื่องจะนำมาใช้ในการปฏิบัติงานทางด้านพยาบาลขอเขตของการศึกษาต่อเนื่อง มีดังนี้

1. การศึกษาในสถาบันการศึกษา (Formal Education) หมายถึง การศึกษาในสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัย วิทยาลัย หรือในโรงเรียนพยาบาล ซึ่งได้มีการวางแผนการศึกษาอบรม อาจจะเป็นหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรระยะยาว การฝึกอบรมทางวิชาการเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะการศึกษาหลักสูตรระยะยาวนั้น หมายถึง การศึกษาต่อเนื่องถึงระดับปริญญาตรี ปริญญาโท หรือสูงกว่า รวมไปถึงการศึกษาให้เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา

2. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นต้นว่า การอ่านหนังสือทางวิชาการพยาบาล การปฏิบัติงาน การศึกษาโดยใช้แบบเรียนแบบโปรแกรมการสอน และเข้าฟังการประชุมวิชาการ

รูปแบบการศึกษาต่อเนื่อง หมายถึง การจัดการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งจะกล่าวรวมถึงวิธีการจัดการศึกษา ลักษณะการจัดการศึกษา ระดับที่ต้องการ ระยะเวลา และสถานที่ เพื่อให้พยาบาลในโรงพยาบาลศูนย์ได้มีการศึกษาต่อ